

„Nauka i Szkolnictwo Wyższe”, nr 1-2/35-36/2010

Janina Józwiak

Projekt „Foresight Akademickie Mazowsze 2030” – wprowadzenie

Tekst jest wprowadzeniem do artykułów będących pokłosiem projektu „Foresight regionalny dla szkół wyższych Warszawy i Mazowsza. Akademickie Mazowsze 2030”, zamieszczonych w niniejszym numerze półrocznika (opracowania Elżbiety Moskalewicz-Ziótkowskiej, Stanisława Macioła, Elżbiety Drogosz-Zabłockiej i Barbary Minkiewicz, Marii Romanowskiej oraz Ewy Antoniak). Autorka przedstawia główny cel projektu (opracowanie alternatywnych scenariuszy zmian modelu funkcjonowania uczelni i kształcenia dla gospodarki opartej na wiedzy, usytuowanych w kontekście scenariuszy rozwoju regionu i kraju do roku 2030, pozwalające na zidentyfikowanie strategicznych dziedzin kształcenia wspomagających gospodarkę opartą na wiedzy w Warszawie i na Mazowszu) oraz cele szczegółowe. Omawia także stosowane metody badawcze.

Słowa kluczowe: gospodarka oparta na wiedzy, foresight, szkolnictwo wyższe, Warszawa, Mazowsze.

Projekt zatytułowany „Foresight regionalny dla szkół wyższych Warszawy i Mazowsza. Akademickie Mazowsze 2030”, finansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego „Innowacyjna Gospodarka”, realizowany jest przez konsorcjum sześciu uczelni warszawskich, w którego skład wchodzi Politechnika Warszawska, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego, Szkoła Główna Handlowa, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Akademia Leona Koźmińskiego oraz Polsko-Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych. Konsorcjum kieruje Politechnika Warszawska. Jest to pierwszy tego rodzaju foresight realizowany w Polsce, chociaż kilka innych dotyczyło zbliżonej problematyki (m.in. Narodowy Foresight „Polska 2020”), ale nie wprost edukacji wyższej.

Głównym celem projektu jest opracowanie alternatywnych scenariuszy zmian modelu funkcjonowania uczelni i kształcenia dla gospodarki opartej na wiedzy, usytuowanych w kontekście scenariuszy rozwoju regionu i kraju do roku 2030, pozwalające na zidentyfikowanie strategicznych dziedzin kształcenia wspomagających gospodarkę opartą na wiedzy w Warszawie i na Mazowszu.

Celami szczegółowymi są:

- Określenie strategicznych dziedzin kształcenia na potrzeby gospodarki opartej na wiedzy.
- Określenie modelu ewolucji i działania szkół wyższych różnych typów w kierunku organizacji kształcącej efektywnie na potrzeby gospodarki opartej na wiedzy.
- Zidentyfikowanie uwarunkowań społecznych i gospodarczych niezbędnych do skutecznego wdrożenia wyników projektu.
- Wytypowanie skutecznych ścieżek postępowania ułatwiających współpracę między szkołami wyższymi i sferą gospodarczą.
- Określenie ścieżek wdrażania projektu przez budowę powiązań między szkolnictwem podstawowym i średnim a wyższym w regionie.

W realizacji projektu wykorzystywane są metody charakterystyczne dla foresightu (m.in. SWOT i PEST, badanie Delphi, analiza *cross-impact*, budowa scenariuszy). Główną rolę w projekcie odgrywa praca paneli ekspertów, zajmujących się czterema grupami tematycznymi: model uczelni, model absolwenta, powiązania z otoczeniem gospodarczym, strategiczne (dla gospodarki opartej na wiedzy) kierunki kształcenia.

Odrębny zespół ekspercki stanowi „Panel Top Ekspertów”, którego zadaniem jest integrowanie i uogólnianie wyników pracy paneli tematycznych.

Jako punkt wyjścia do dalszych prac, w pierwszym etapie projektu przeprowadzona została analiza foresightów dotyczących edukacji wyższej i innowacyjnej gospodarki, które były zrealizowane w innych krajach, przegląd najnowszych tendencji w zmianach systemu edukacji wyższej na świecie, a także, przede wszystkim, diagnoza potencjału mazowieckich uczelni – z uwzględnieniem wszystkich jego aspektów. Ta diagnoza stanowi solidny fundament dla oceny mocnych i słabych stron edukacji wyższej w regionie oraz dyskusji na temat możliwych jej przekształceń.

Inne badania wspomagające projekt obejmują następujące zagadnienia: możliwe scenariusze zmian liczby i struktury osób studiujących (i absolwentów), ocena oczekiwań i zapotrzebowania pracodawców na kwalifikacje i kompetencje absolwentów szkół wyższych, diagnoza zakresu i rodzajów współpracy między sferą gospodarczą i uczelniami w Warszawie i na Mazowszu czy też ocena powiązań między poszczególnymi poziomami edukacji.

Jak zatem widać, projekt jest zakrojony bardzo szeroko. Warto podkreślić, że projekt podejmuje niezwykle ważne zagadnienie uczestnictwa edukacji wyższej w procesach modernizacyjnych w regionie. Miałoby ono polegać nie tylko na kreowaniu i upowszechnianiu wiedzy będącej fundamentem dla innowacyjności, wzrostu gospodarczego i konkurencyjności regionu, ale szerzej rozumianego rozwoju społecznego i społeczeństwa wiedzy.

Związek szkół wyższych z gospodarką na ogół rozumie się jako tworzenie narzędzi transferu wiedzy i technologii do gospodarki, takich jak parki naukowe, platformy technologiczne, huby, inkubatory przedsiębiorczości, przedsiębiorczość akademicka oraz inne znane i wielokrotnie opisywane rozwiązania. Wskazuje się też kierunki edukacji, które w przewidywalnej perspektywie wydają się dla wspierania rozwoju gospodarczego najważniejsze.

Kiedy jednak myślimy o znaczeniu edukacji wyższej dla rozwoju gospodarki innowacyjnej czy też gospodarki opartej na wiedzy wszystkie te rozwiązania, aczkolwiek bardzo

ważne, stają się niewystarczające. Przede wszystkim przypomnijmy, że przez gospodarkę innowacyjną, opartą na wiedzy rozumie się gospodarkę, która ma zdolność do przesuwania światowej granicy postępu technologicznego, tzn. wytwarzania nowych technologii. Jeśli tak, to sama współpraca uczelni z gospodarką w formach wspomnianych wcześniej nie jest wystarczająca, chociaż, oczywiście, może wspomagać same uczelnie, a także współpracujące z nimi firmy, oraz przyczyniać się pośrednio do rozwoju i wzrostu konkurencyjności. Potrzebne jest natomiast zbudowanie takiego systemu edukacji wyższej, który byłby zdolny do wykształcenia ludzi skłonnych do przesuwania tych technologicznych granic i umiejących to zrobić.

Głównym celem projektu są poszukiwania takiego modelu edukacji i ścieżek dochodzenia do niego, zidentyfikowanie warunków niezbędnych do jego osiągnięcia, a także usytuowanie go w kontekście strategii rozwoju Warszawy i Mazowsza według alternatywnych scenariuszy.

Kierownictwo projektu „Foresight Akademickie Mazowsze 2030” ma nadzieję, że wyniki projektu, chociaż skupione na specyfice regionu, będą też użyteczne dla modelu edukacji wyższej w całej Polsce, a także dla budowania strategii regionalnych, uwzględniających rolę edukacji wyższej w rozwoju innych regionów kraju.